

המזמרה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:

לשנה 6 בתרים
לחצי שנה 3
לרבע 1.50

באשכנז:

לשנה 7 בתרים
ביתר הארצות:
לשנה 8 בתרים

הארסה לבית המערכת ולארמיניוסטריה:

„Hamicpe“

ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים

לפי גרל השטח.

ברכת ט"ט חצי הכתר.

גליון בודד 12 הלר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.

ב"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא

רק שם מקומו החדש, ב"א גם שם

מקימו הקודם. - אין משנים את

הארסה מאיש לאיש.

Kraków, 14. Października 1904.

גליון כ"ז

קראקא, כ"ו חשוון תרס"ה.

השיבה אל הטבע ותחית ישראל.

„כל מה שיוצא מיד הטבע הוא טוב ויפה, רק יצר לב האדם גרם את הקלקול ואת ההשחתה, שאנו פוגשים על כל צעד וצעד, היצר הרע של התרבות הוא הוא שהרעיל מיטב התבל, ויך פצעים נוראים במין האנושי. לכן נזנחה נא את היסוד המזיק הזה, נשליכנו הלאה ונשובה אל הטבע החפשי ונחיה שם חיים כריאים ושלמים, צדיקים וישרים, שקטים ושאננים.“ בה צללה בקירוב קריאת הסופר והפילוסוף הצרפתי הגדול רוֹסוֹ (Rousseau) שהד קולה עודנו מהריש אונינו כרעם אדיר. ראה ראה רוכו מומים רבים בהכרה האנושית; אנשים אהדים, שרסן הממשלה בידם, מכחידי בשירות לבם רבים מן הנתונים בידם, מדכאים ומשפילים מפלגות רחבות עד עפר. הקיצוניות כמדומה, כמהשבה ובהכרה אינה מכיאה נחת לתבל, כי אם משחתת יושביה ומנרה עצבי כל איש בעל נפש מרנשת. על כן בחלה נפשו בתרבות, ובתשוקה בוערה התנגע אל הטבע בצורתו הקדמון.

לא הוא היה הראשון, שהכריח לו הרעיון, כי התרבות אינה נמצאת על דרכה הנכונה, וכי גרמה רעות הרבה להתפתחות בני האדם. דורות אהדים לפניו כבר החל לשטוף זרם, ששאיתו היתה, לתקן עולם המחשבה, לשרש מן הזרבות כל שורש פורה ראש ולענה, כל ההרולים הארסיים, שכסו פניה ולהטביע עליה חותם הטבעיות. אולם האמצעים, שהציעו המה, לרפא בהם את המין האנושי מן הקלקול התרבותי, היו רחוקים מזה של

רוסו כרהוק מזרח ממערב. הראשון שהראה, שהתרבות בתמונתה הנוכחית משפיעה לא טוב על האדם, היה חכם תורת המשפטים הוגו גרוֹצְיוֹס. הוא בראותו השערוריה, שהביאה תרבות ימי הבינים לחקי הצדק והישר, שהחברה האנושית, הודות לשגשוגה האי טבעי, נשארה בלי עקר משפטי קבוע, הציב כקנה-מדה לכל הלכה את הטבעיות, את אותם הדינים, שאנו מוצאים בכל זמן ובכל אקלים, שמוזה ראייה, כי רק הם מתאימים לרוח האדם. כמותו נסו חכמים אנשי מעלה בכל המקצעות, להעמיד הכל על הטבעיות לבקש בזה המפתח לכל התעלומות ולכל מהות רוח האדם, לישר בה הדורי ההתקדמות אקרא בשם רק את ההכמים האלה: גֶ'קֶן (Bacon) ודֶ'קָרְטֶז (Descartes) בהכרת הטבע, הוֹבְס (Hobbes) כעניני הממשלה, הֶ'רְבֶ'רט מֶן צ'ֶרְבֶ'רי (Herbert of Cherbury) דיון טוֹלַנְד (John Toland) כעניני אמונה. השקפת כל זרמי רוח האלה היתה: אין אנו צריכים לפנות ערף לכל עצם התרבות מפני שבתמונתה הנוכחית הזיקה הרבה; אדרבה עלינו להתאמין במכחר כהנו, להשיבה אל המסלה האמתית, שממנה נטתה הצדה, עלינו לדאוג, שההגיונות והיצירות יחזרו לטהרתם הקדמוני ולא יאכזרו בהלודת התרבות המזויפת. את התרבות הנכחית עלינו להרוס אך למען כנות אחרת יותר טובה, שתתהוו בהתאמה לישות המיוחדת של האדם ובהסתגלות בריאה להעולם החיצוני. התרבות האמתית צריכה לצעוד הלאה, להעמיק ידיעתנו, להרחיב אופקנו, להעשיר אוצר הכרתנו; אבל בלי להפסיד להאמת, להאיש הפרטי ולכל

העולם. הארוכה לכל נגעי המין האנושי תעלה, אם רק תתבונן תרבות אמתית על בסיס הטבעיות. אפס, הדעה הזאת לא השביעה רצון את בעל ההזיה והרגש החזק רוסו. מפני הסרנות התרבות שלנו הוא מתנגד לכל תרבות. סתירות התרבות שלו היא לא למען כרוא אחרת, כי אם למען לשוב אל הטבע החפשי הקדמון, אל היי ימות עולם, שלא ננעה בהם עוד יד אדם לשנותם:

הרעיון הזה הופיע בארופה פעם שנית בעשרות השנים האחרונות בשתי תמונות הפכיות זו מזו, בשני קמבים. נושאיו הם טולסטוי וניצשה קריאתם המשתפת גם היא: תשובה שלמה אל הטבע, כי התרבות מוזיקה להאישיות החפשית, מזהימה ומתעבה את הנשגב, ומחללת את הווד. אך באיכות התשובה: איך צריך להיות האידיאל של האדם הטבעי, הם חלוקים, כל אחד פונה לדרכו בהתנגדות גמורה. טולסטוי, שגרסת רבו עודנה שגורה בפיו בלי שנוי, והרואה פשעי התרבות רק כירידה מוֹסֶרֶת, בחסר דעת אלקים ובמדע המוליד שולל — מציר לו, שהאדם הטבעי יהיה משוכלל בכל מה שחסר להתרבות הנכחית, יהיה סמל הקדושה, המוסר ועבודת השם. וניצשה, שמגמתו היא להוציא לאור עולם את „האדם העליון“, ההווה רק אחרי התפתחות הכחות בלי מעצור, בלי תשומת לב לאיזה עובד מחוץ — רוצה שתכמל התרבות, מפני שהיא סבל ירושה, המכביד רק עלו על האדם ומעכב התפתחותו והתנשאותו למרום המדרגות של סלם האנושיות. רק אם בסופה וסערה פראית יסתערו האיתנים

בחלומי.

בחלומי והנה אני בירושלם, הרחובות מוארים במאור האלקטרי, בחלונות הבתים הגבוהים והרמים עומדות מנורות כסף ונרות דולקים עליהם. דגלים לאומיים מהנוססים לתפארת על גני הבתים, המקושטים בכל מיני פאר, רוח שמחה מרחף על פני המון האנשים והנשים, הנוהרים ברחובות ומגמתם אל איזה מקום ידוע. פניתי אל איש ההולך אצלי ואשאלהו: „אנא ארוני, מה השמחה הזאת?“ — „הג לאומי לנו היום“, ענני האיש. — „ומה טובו של החג הזה?“ שאלתיו שניה. — „ביום הזה נתנו לנו הממשלות את ה„רשיון“, לשוב לכונן מדינה יהודית בארץ אבותינו; על כן אנו חוגגים את היום הזה בכל שנה ושנה ברוב שמחה וששון, ובשם „שיבת ציון“ יקרא החג הזה.“ הודיתי לאיש על טובו ואלך עמו הלאה. ההמון היה הולך וכתרבה מרחוב לרחוב עדי כאנו אל רחוב, הנקרא „שער בנימין“.

מרחוק נראו ראשי המנדלים, הכנויים לתלפיות והמקושטים בדגלי הוד. מראש מגרל גבוה נראה כעין שמש המפיצה קרנים מצבעים שונים. „מה שם?“ שאחתי את האיש. — „שם בית-הצבא, שם חונה

יְקַר הַעוֹלָם וְיִצְרֵן אֶזְ מֵאֵד
מִהֶבֶל רִנְּשׁוֹת אֶהֱבֵתִי.
וּבְהַתְלַקֵּחַ בְּקֶרְבִי פְּלֶהֶב הַיּוֹק
וּבְהַתְפָּרֵץ הָאֵשׁ הַעֲצוּרָה.
בַּיָּעַר שְׂמָה נַפְשִׁי אֲרִיק,
לְבַדִּי בְּקוֹל שֵׁם אֲשִׁירָה.
אֲשִׁירָה בְּקוֹל, הַעֲצִים יִשְׁמְעוּ,
שִׁירְתִּי בְּלִי אִמָּר, רְבָרִים;
וְצַפְרִים שָׂרִים הִמָּה יִשְׂאוּ
רִנְתִּי אֶל כָּל הַעֲבָרִים.
יִשְׂאוּ אוֹתָהּ, וְעַל בְּנִפְהוּ
הַרוּחַ הַצֵּחַ הַגִּינִי-אֶהֱבֵתִי,
וְאֶל מְקוֹם שֵׁם הַנֶּפֶשׁ הַהִיא, —
כִּי אֲצִילֶנּוּ גַם נְשִׁיקְתִּי.

יצחק שאנער.

פיליטון.

ישנה שעה

(מְקַרֵּשׁ לְדִיד נַפְשִׁי מִרַ מִשָּׁה בִּיקָל).
וְנַפְשִׁי מְלֵאָה שִׁירָה אֵין סוֹף
וּלְבָבִי אֶהֱבָה אֵין קֶצֶה.
וְלַחֲבוֹק אֶחֱפָצָה כָּל כְּנִי חֲלוּף
וּלְכָל הַיְקוֹם נִשְׁק אֶרְצָה.
וְחִסְרָה לִי נֶפֶשׁ יְקָרָה אֵין,
נֶפֶשׁ רַחֲבָה וְנִדְחָה.
כְּחִיקָה אֶשְׁפָּךְ הַרְת־רִגְשׁוֹתַי,
לְפָנֶיהָ אֶת לְבִי אֲנֻלָּה.
וְרַפָּה הַשְּׂפָה וְצָרָה מֵאֵד,
מִהֶבֶע בֶּה רַחֲשֵׁי שִׁירְתִּי;

ויתנוששו תקיפי התבל, אז תגלה השמש המאירה של הגאונות. האדם הטבעי שלו לא ידע חמלה ורחמים, הוא אכזרי ואנואיסט בלי גבול, שאך לבצעו ישאף, אך טובתו הפרטית נגד עיניו.

למי משניהם הצדק? איזו היא באמת דמות איש החי על הטבע לכו? לאדם, היודע אך פרק אחד בתורת העמים אין ספק, כי ניצשה קולע אל האמת. האדם שלא יצא עוד אף פגיעה קטנה מן הטבע, הרואה כל דבר רק כמו שהוא, שלא הגיע עוד למדרגה, שהציורים, המתהווים במוחו מהרשמים ההיצוניים, ישתקפו בהכרתו ויתהוו לקנין עצמו, אז אין לו אף צל קל כצללה של דבורה ממושני המוסר והאמונה ברכון כל העולם ועקרי האמת, הוא צמא לרם כהניבל, איננו יודע את ה' כבושמי ונס כאבר מקצה מזרח הקרפטים. התשובה אל הטבע לא תביא, כאשר הלמו רוסו וטולסטוי, לאידיאל היפה, שהם מציינים לעצמם, כי אם תוריד את צורת האנושות התרבותית למפלצת פראי יערי עולם, לאינדיאנים, להוטנטוטאים. התרופה לכל מחלות התרבות ולכל עקולי סדרי החברה היא לא לזרוק הכל הלאה ולשוב אל מצב שלילי, כי אם התאמה לחקי טבע, לחקי מהשכה הניזניים ולחקי חרות אישיות, היא תרפא את כל שבירי האדם המודרני. לא שיבה אל הטבע הנוצה, כי אם שיבה אל הטבעיות:

רעיונו של רוסו, ששב לתהיה בזמננו, השפיע במדה מרובה, בלי דעת מושפעי, על התנועה הציונית. עובדה מעניינת היא, שמהשכה שאין לה שום שייכות פנימית עם תנועה פלוגית, תפעול עליה ככה סונסציוני עצום מאד מבלי ידיעה קלה של הנפעלים, ותתן נטיה לזמן רב לשאיפת רבבות אנשים. ההשפעה הזאת נלקת בהתישבות האכרית בא"י. היהודים התרחקו זה שנים לא ספורות מעבודת האדמה, אברו כל כשרונותיהם לשרד בהריצות כיאות וליגב את האדמה, והנה זה באים אנשים הרוצים לקבץ פזורי ישראל ולהשיכם על אדמתם ועושים מהם דוקא, אף על פי שכל הנסיונות לא עלו, אכרים, בעת שמראים היהודים כשרונות נעלים רק לעבודת החרשת, ובארץ שבשום אופן אינה מסוגלת בתנאים הנכחים לעבודת אדמה מפני להין המסים המוצצים הרבע מכל ההכנסות, ומפני שחלקות השרה הטובות, שאינן צריכות להשקאה מלאכותית, הדרושת ממון רב, לא יאכו הערכים למכור. ומצד שני יש לא"י הרבה תנאים המכשירים אותה לעבודת החרשת, למשל עשרה המינרלי, מקומה הגאוגרפי במרכז שלשה חלקי תבל, חוף הים התיכון ובפרט רבבות עולי

רגל הנוצרים, המכניסים מדי שנה בשנה מליונים להארץ, שאינם נשארים בתוכה, כי כל דבר הנהוץ לאיש ארופאי, המזון, המלבוש והקומפורט מובא מארופה. והכסף הזה שביכלתו להעשיר את הארץ כלעמת שבא כן ילך. הממשלה הטורקית בעצמה רואנת לחרשת המעשה, תומכת בידי העוסקים בה ומקילה מעליהם את המסים. לולא לכל רעיון השיבה אל הטבע את מה כל מנהיגי הישוב, או היו מיסדים בתכונה בתי החרשת. ובזאת היו אוהזים בידיהם את השלטון האקונומי על כל המזרה הקרוב. כל מהנות בני עמנו, הנוסעים מדי שנה לשנה לאמריקה, היו ממלאים את ארץ אבותינו, תחת לנדוד בלי לדעת אנה. ותחת שהישוב כאשר הוא לפנינו מתעכב כמהלך התפתחותו וזה דומה לירידה, היתה הארץ למופת לכל ארצות תבל בהתפתחותה המהירה ובכשרון יושביה. האכרים אינם עוד היום יסוד נחוץ להתבססות מדינה, כאשר היה עוד לפני דורות אחדים. אז כאשר היו הממלכות רק אגרוניות לא יכלו לכונן מדינה מבלעדיהם, אבל היום, כאשר השלטון האמתי הוא רק בידי בעלי הרושת, למה היה להשיב אחורנית אופני התפתחות, ולעשות את היהודים לדבר שקשה להם הרכה ואינו מביא תועלת? השאלה תעמוד, למה מצא רעיון רוסו קן לו בתנועה הציונית יותר מכלל תנועות שבעולם? יש לפעמים חוונות אצל האדם, שאם יתרגל יותר מדי לאיזו שבה או גנאי ע"פ דעת אחרים, אז יאמין שכן הוא. האנטיסמיטים הפאו עלינו ימים רבים כל הרפה, טפלו עלינו כל שקר, עד שאנחנו בעצמנו התחלנו להאמין, שכאמת נרוע ופחת עמנו מעמים אחרים. על כן אמרו, שתורפתנו היא שנושב לארץ אבותינו ושם בטבע החפשי נעבוד את שרנו ובזאת נתקן חסרונו, הגורם לנו כל כך נאצות. באמת אין עמנו גרוע לא בגוף ולא ברוח מעמים אחרים. מה שאומרים על היהודים שהגתו עשה אותם קצרי קומה מכל העמים, הוא הפרזה על המדה; עמים אמיצים כהאיטלים והפינים הם קטני קומה מכני ישראל. כל הולשת הגוף, כל הרפיון, שאנו רואים אצל הרבה יהודים בערך יותר אצל עמים אחרים הוא רק תוצאת העוני, הוא רק זמני. אם ישונו תנאי החוץ לטוב, אם מוזן בריא ואויר צה יחזק גוף, אז יהיו כאחד העמים או אולי יותר. התנועה הציונית כמובן הרגיל, המיסדת קולוניות של אכרים החפצה שכל ציוני יחזיק כנאחד מעקרי אמונתו, בהצווי הראשון של הפרוגרם הבולי: "התישבות יודעת מטרתה של אכרים ואומנים יהודים", ושגם מתנגדה הראשי אחד העם מציר לעצמו בתענוג

את תמונת "אכרים אמתיים עברים" (על פרשת רבים ה"י מהדורה ב' 82), היא לא תוכל להשיג את מטרתה, אם מחזיקה לא יסירו האפר מעל עיניהם. ותחת לדרוך בלי דעת רעיון שוא של חיי שלוה ע"י עבודת האדמה בא"י, ישאפו ליישוב של הרשת, שיביא ברכה לכל היהודים ולכל העולם, קבוץ גלויות ימהר, המרכז יתחזק וליסורינו יבוא קץ. Dr. Judacus.

ענינים מדינים

הפוליטיקה האוסטרית. אין פוליטיקה נפתלה כפוליטיקה של העריצים הידועים מימי הבינים "אם הכה את יהודי אכה אני את יהודיך". האיני-מלינגציה האשכנזית רוצה למשול בעמים הסלבים והאינימלינגציה המשיכית רוצה למשול בכיהם באשכנזים ושתיהן בהנקמן זו בזו מכות את הממלכה הכללית ואת העם הרל הנדכא והנאנח, שכאמת אהה היא לו מי ימלוך, אם רק יהנו לו לעכיד במנוחה ולאכל את פתו החרבה אחרי תנו לממלכה את המסים שלה. המשיכים משביתים את עבודת מועצות הממלכה הכללית והאשכנזים נוקמים בהם ומשביתים את העבודה הפרלמנטרית בועד המדינה הביחמי (כץ עשו גם בשבוע הזה), כי המשיכים מחזיקים את הועד הביחמי הזה כפרלמנט משיכי של ממלכה ביהם המיוחדת. ומכל המלחמה הארוכה הזאת לא יסבלו לא האשכנזים ולא המשיכים, כי אם הממלכה והעם הרל האשכנזי והמשיכי גם יחד. והעם הרל, כנודע, הוא אלם בענינים מדיניים. הוא כומח כצירי, שנשלחו אל הועד ואל מועצות הממלכה והמה — כן היא מהנחם — הלא יבינו את הפוליטיקה יותר ממנו. אבל בסתר אהליהם ירגנו ע"פ שכלם הפשוט: אם באמת רק טובת העם ידרשו צירינו, הלא עליהם למהר להתפשר עם האשכנזים, כל מפלגה הנתר מעמ משלה ובלכר שישוב הפרלמנט לעבודתו ויתקן את התקנות הנהוצות ויקצוב סבומים לתמיכת האכרים האובדים. אבל צירי העם רק את השלטון שמו נגד עיניהם. הצירים האשכנזים לא ימו אף בחוט השערה ממטרתם, ששמו להם: שלטון האשכנזים בכל העמים היושבים במלכות אוסטריא או בשול מלכות אוסטריא והסתתח המדינות האשכנזיות במלכות אשכנזי המאוחדת. ואחרי שהמשיכים רואים באופן הזה השני את נאולת עמם וארצם, לא יותרו גם הם אף בחוט השערה מדרישותיהם. ושני העמים, בלומר

פזורים ומגזרות חרשות, שגזרו עליהם. גם העניות ההנכרה מאד מאד ואכותיכם עשו להם בלי גולה ויגלו מאירופה לאמריקה ובניהם ההנכרו לעמם וכמעט אברו בגוים. בעת הנוראה הזאת לא היה בתוכנו איש, להתיצב לפני מלכים ולהפניע בעדנו ולהטיב מצבנו. גדולי עמנו מכל המפלגות ישבו בשלוח בהיכלי הענוגיהם וישמהו, כי לא נגעה הרעה אל עצמם ואל בשרם, בעת אשר דמי אחינו נשפכו במים. רבנינו היו נכנעים תחת יד ראשי הקהלות ותלויים בדעת אחרים ולא יכלו לנהל את העם ויצמצמו את מעשיהם בהוראת אסור והתר. והעם היהודי היה טובע בים של צרות ואין מנהל לו. אז האיר כובב ממערב, ומתוך חשבת הגלות האיר לנו מסלה, לשוב לארצנו — הוא מנהלנו הראשון. כאשר שמעו גדולינו את שמע האיש הזה ואת אשר הוא אומר לעשות לעמו, הדרו, פן כאשר יוטב מצביהעם יהדל מכבדם ומנוה אחריהם. אז קמו מבסאותם ויזיהרו את ישראל, לבלתי התחבר אל האיש הזה ולהבדל מהנמשכים אחריו. והרבנים, אף שלא מצאו ע"פ התורה שום אסור ברעיון המהור הזה, נאלצו להסכים לדברי המתעים האדירים, אשר לבות העם וגורלו בידם. וידביקו מודעות ויתתמו בעל כרחם על חרמות. ויתחברו להרצל ז"ל רק אנשים מתי מספר,

ופניו מפיקים הן וגועם, בא במרכבת כבוד. "מי הוא?" שאלתי. — "הוא מהבאים לציון בראשונה, הוא ראה את מנהל הציונים הראשון". ענני האיש בחפזון, כי חבל מוזרים של נערים החל לומר: "אורך בי עניתני והתי לי לישועה". "אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה". "מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו". "זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו". והקול בוקע ועולה, והזמר נעים ומעורר ורמעות גיל נראו בעיני כל רכבות העם. פתאם התפרץ קול הידד! מפיות רכבות אנשים ומחויאת בפים ארוכה ומרעישת. דומה שהארץ תבקע לקולם — הזקן עולה על הבמה. דממה שררה על פני העמק. הכל הבישו אל הזקן וישו אונים לשמוע דבריו. הזקן זרק מבטו באהבה על הנאספים ויפתה פיו בטוב מעם ובקול ממוצע: כלכם, אדוני, יודעים מה היום הזה לנו, כלכם קראתם מעל ספר דברי הימים. אך שמעו רבותי, את אשר ראיתי בעיני אספר לכם. לפני שבעים שנה התפשטה שנאת ישראל באירופה, אויבינו החלו לפרוע פרעות בנו, כל יום ויום הביא לנו כשורות חרשות מאסונות נוראים, אשר קרו את אחינו בארצות

לגיון-רגלי הראשון "הרצל". שמה נמתין עד השעה ההשיעית עד צאת הלגיון משם ואתם יחד נלכה". — "ואנה נלך?" — משער-בנימין נלך "במסלת-זאב" במהלך רבע שעה אל עמק-הרצל. אצל בית-הצבא כבר עמדו אנשים אין מספר ואוהות שמה נראו על כל פנים, פעמון המגדל צלצל השעה ודלתות החצר נפתחו והלגיון יצא. כלם אנשים בריאים רמי קומה, מלובשים בגדי תכלת וכובעי הפארת בראשיהם. שר הלגיון בראשם דובב על סוס אכיר ובהוך מהנוסם דגל-הלגיון. להקת המנגנים הלכו הלוך ונגן ומנצה בנגינות בראשם. ובקול רנה ושמחה באנו אל עמק-הרצל. מה נהדר העמק! פה ושם עמדו חדרות שונות: חברת "מכבים", חברת "פועלים במסלת הברזל", "פועלים במרכבות האליקטרויות", אומנים, אברים, בונים ולכל אחת דגל מיוחד. על מסדרון בנוי מעץ עומדים מיקורי ירושלים, על מסדרון שני עומדות חבל נשים עדינות, עדיות בעדי זהב ואבנים טובות. הלגיון עומד משני צדי הדרך בשתי שורות וכמה גבוהה עומדת בחוך. פתאום נשמע קול "פנו דרך!" "פנו דרך!" עמדתי על אצבעות רגלי, לראות למי יפנו הדרך. והנה זקן יפה תאר, זקנו בכסף יורד על פי מדרותיו

על המצפה.

הסר עדיך מעליך.

בכתבנו בשבוע שעבר על ארות החברה, נגד המותרות, שנוסדה בלודו, לא שערנו, כי ימהרו רכרינו כל כך לעשות פרי. לנחת רוחנו מודיעים אורנו מערים אחדות, כי הציונים ואתם גם אחרים מבי העיר, קבלו על עצמם, להנזר מכל לוקסוס, למען היות למופת לכל אנשי עירם. בודאי לא יוכל איש אחד להחל לשנות מנהגי חייו, כי יביטו עליו כעל משוגע, אבל חברה שלמה תוכל והוכל, דרוש זה רק מעט אמץ, מעט עוז וחפץ חזק, להתנהג ע"פ ההכרה, לא רק לחשוב צדק, כי אם גם לעשות צדק. הלא כלנו יודעים מה רב נזק הלוקסוס, האובל את כל יגיענו ומטיל על העניים ועוד יותר על הבינונים עול כבד מנשוא. לו הטיל עליהם כלכלת המסים לשלם חמשה כהרים יותר מאשר הם יכולים, או יצקו, ירעישו עולמות, יקראו הגר, יצקו לעזרה, ובעצמם כמיליים הם על נפשם עול הלוקסוס, היוצאות להבל ולריק ברצון. יש מקמצים במאכל ומרבים להוציא על טבק ועל יתר הדברים המפלים, שאפשר מאד להנזר מהם. יש מקמצים במעון ובבגדים החתונים והם דרים, משפחה שלמה כמו בלול של הרנגולים והם נרקבים בסרחון ובצאתם החוצה יצאו בעשירים, יתקשמו בכגדים יקרים ובעדיים כבני נסיכים, ומה מגונה הדבר בעיני אחרים! מה מתועב המנהג, כי יהודים הנושאים בעול כבד, יעבדו עבודת הפרך, ישאו משאות ככרים על שכמם בכל ימי השבוע, יתבזו על שוה פרוטה, ופניהם וכל מראה אבריהם עדים נאמנים על ענים ודלותם — ילבישו בשבת בגדי משי ונשיהם יעדו עדי, גם המה בני מלכים ואין בינם ובין הרב והגביר כלום. יש שיאמרו: מנהג דמוקרטי הוא, שאין הבגדים מבדילים אצלנו בין המיוחסים ובין דלת העם. אכל מעות היא, אלו לבשו הרבנים בגדי עמי-הארץ ונשי העשירים היו יוצאות אצלנו בכפריות — זה היה מנהג דמוקרטי. אכל עם-הארץ דל ורעב, מדוכא ומעונה, לובש בשבת בגדי רבנים ואשה כפרית, אשר הונה אינה עולה על הון הנוצרית העניה, המשיקה אצלה את ההנור בשבת ודעתה וידיעותיה פחותות מאלה של האכרית הנוצרית — אם היא תלכש בגדים ועדיים בהרבניה ונשי הנגידים, אין זה דמוקרטיה, כי אם שחצנות, חציפות, קלות דעת ואבוד עצמו לדעת. אין מדה רעה מזו, אין דבר משחית את הנפש ואת חיי העם כזה. בימי הביניים היה מנהג באירופה, שהעשירים היו לובשים בחג ומועד בגדי משי. גם עשירי היהודים נהגו, ללבוש בשבת וי"ט בגד משי, לכבד את השבת כפי אשר השיג ידם. אכל לעשות את ארג המשי לבגד לאמי, לעשות לחובה על כל יהודי, על הפועל, על המלמד העני ועל החוזר על הפתחים, ללבוש בגדי משי, אין דבר מגוחך ומבלה ממונם של ישראל מזה. אם לשם מצוה יעשו להם עניינו בגדי משי — יזכרו נא את הכלל הנדול: התורה חסה על ממונם של ישראל. ישעיה הנביא יסר את בנות יהודה על עון הלוקסוס בעודנו על אדמתנו, בעוד מלכים ושרים מקרבנו על הר ציון משלו בנו ובעמים אחרים ואיך היה נביא מיסר אותנו היום בשפלותנו על התהדרנו בכל מיני מותרות, בעוד מחצית העם גוע ברעב ואין שום מקור לתחיתם, בעוד צוררנו מחפשים בנו מומים והקישום וההרואות בעשירים נוהגים חרב בידם לכלוהנו. בנליציא וברוסיא יותר משלשה רבעי העם (הנוצרי) הם עניים מרודים, — אף שאינם גועים ברעב בעניי עמנו, שאינם רגילים בעבודות גסות — ואיך המה מכימים בעיני קנאה על עניינו הרעבים ועל נשיהם, המתקשמים בשבת במשי ובבגדי עורות יקרים ובוהב ומרגליות ואבני-שהם. המה, דלי הנוצרים, אינם מעמיקים כמחשבה, המה לא ידונו אותנו לכף זכות, כי רק מנהג משחת הוא בקרבנו, המה ישפטו בלם, כי העשרנו כלנו, כי

יערערו הקיסר וגיסו על מלוכת דטמולד, כי באמת קרוב לאופולד אל הנסיך אלכסנדר השומה יותר מאדולף גיסו של הקיסר. ומה שהם טוענים, כי אין יחוס לאופולד מהור, ידוע, שגם יחוסו של אדולף אינו מהור, כי גם אבותיו נשאו נשים שלא מורע המלוכה. ראש המניסטריום כילוב המה את לב הקיסר לותר על דעתו, למען לא יעלה עליו חמת כל עמי והקיסר חכם הוא וכבר הודיע ע"י כילוב, כי לא יעבר על חוק, רק כמשפט יעשה.

הסכסוכים בטורקיא. הסרכים במחוז עניציא בטורקיא עשו קנוניא ביניהם, שלא ישלמו האריסים את רביעית הבציר לבעלי האחוזות הטורקים. בכוא בעלי האחוזות אל הכפר, ארכי להם הסרכים ויורו עליהם. גרוד אנשי חיל באו; אכל המורדים נמלטו למונטנגרו.

המלחמה. פרק חרש החל כשבוע הזה במלחמת רוסיא ויפן. תחת אשר נלחמי הרוסים עד בה מלחמת הגנה (דעפנזיווע) והיפנים מלחמת הגנה (סעפנזיווע) ובל המלחמה זה שמונה חדשים היתה רדיפה ארוכה של היפנים את הרוסים — נהפך עתה הדבר, הרוסים הפכו פניהם אל רודפיהם ויאמרו לנסות גם הם הפעם מלחמת הגנה, שהצליחו היפנים בה כל כך. וקורופטקין הוציא כרוז אל חיל צבאותיו, לחזק לבם למלחמה ולהכינם לנצחון גדול ולגרוש היפנים מכל מאנדשוריא ולהגיע בשלום עד פורט-ארטור, להשמיר, להרוג ולאכד שם את כל חיל יפן, הצרים על המבצר האמיץ. הכרוז נאמר כנאווה ובגדל לבב, כאלו היו הרוסים המנצחים עד כה ובהכמחה נמרצה, כי בן הוא רצונו הכביר של הצאר ואת הרצון הזה לא ישנה לעולם. והצאר בעצמו שלח מלגרמה אל קורופטקין, לאמץ לבבו, להלחם, "עד האיש האחרון", שישאר עוד כחיל רוסיא. השנוי הגמור בתכסים המלחמה לא יוכל היות הנוספות הרבות, שקבל קורופטקין מאירופה, כי יודע הוא היטב, כי גם אויאמא שר צבא יפן קבל נוספות ולאוואמא ישנם מרגלים חרוצים, המודיעים אותו בדיוק על אדות כל מסע צבא המגיע אל מחנה רוסיא ועל אדות כל מחשבות שרי הצבא ומעשיהם. חיל רוסיא איננו איפא עתה רב מחיל יפן. ואם החליט עתה קורופטקין לעבור למלחמת הגנה, אין זאת, כי אם מיראתו מפני שר הצבא השני גריפנברג, ששלח קיסר רוסיא לשדה המלחמה, פן יהחיל הוא מלחמת הגנה ויצליח ויקרא הנצחון על שמו, על בן רוצה קורופטקין בעצמו לנסות מלחמת הגנה. — המלחמה כבר החלה. צבאות רוסיא עזבו מקום החנותם במקורן וסביבותיה וילכו הנגבה והיפנים הלכו לקראתם, לגיונות רוסים אחדים פגעו במחלקה יפנית. הרוסים היו הרבה יותר מן היפנים ותהי מלחמה ארוכה. הרוסים הדפו את היפנים ממקומם, אך היפנים שבו וילכדו את המקום. אצל יאנצאי היתה מלחמה כבדה והיפנים גברו. ע"פ מלגרמה מלגרון שמו צבאות הגנראל היפני אקו פניהם צפונה למוקדן. ואפשר מאד, שתחת אשר רצה קורופטקין כנאותו לשוב לכבוש את ליאויאן ואת כל מנדשוריא, יכבוש היפנים את מוקדן עיר הממלכה. — קיסר יפן גם הוא הוציא כרוז אל עמו, להודיעם את ערך המלחמה ולהזכירם את כל הנצחונות, שנצחו צבאותיו עד בה ובי אין דרך אחרת עתה רק ללכת בדרך הזה ולהכריע את רוסיא עד רדתה. — לדעת את הוצאות המלחמה החדשה הזאת אי אפשר. אכל ע"פ מהלך המלחמה עד כה יש לשער, כי לא תצליח רוסיא עתה במלחמת הגנה יותר מאשר הצליחה במלחמת הגנה. רוח אנשי הצבא נמוג במפלות הרבות, שנחלו עד כה. שרי צבא רוסיא בעצמם שונאים זה את זה ואיש יבשיל את רעהו מתוך קנאה. אם גרשו היפנים את הרוסים מתוך המבצר החזק ליאויאן, איך יגברו עתה הרוסים על היפנים, בהיות היפנים בתוך המבצר והמה בחוץ?

האינטליגנציא שלהם, מכים פצעים אנושים מאד בנוף ממלכת אוסטריא, כי מיותרת היא בעיני שניהם. כן עשו בימי קדם ליהודים. שני המלכים הצוררים זה לזה 'שפכו חמתם ביהודים, כי מיותרים היו בעיני שניהם.

כנגד עני הפנים באונגריא. כאשר נוסדו הקונסטיטוציות ברוב ממלכות אירופה, בטחו מחברי הסדרים בבתי המועצות בחפץ החרות והישר של דאשי העם ויתקנו תקנות כחרות האפשרית ויניחו ידיים חפשויות לחברי כל בית מועצות, כי לא עלתה על דעתם, שחברי הפרלמנט, שנחמו בעד הקונסטיטוציות, יעכבו בזדון את עבודת הפרלמנט ויגרמו למלך למשול ע"פ דעתו כבשנים קדמוניות. המצב הזה בא. באוסטריא אין בית מועצות הממלכה עובר, כי הצירים הרדיקלים ישביתו את העבודה והקיסר מולך ע"פ דעה עצמו בעזרת המניסטריום. גם באונגריא נמשך המצב הזה שתי שנים עד שהצליח המניסטר גראף טיסא, להשיב את עבודת הכית על מכוננו. עתה כאשר נפתח בית מועצות הממלכה שער טיסא, כי המפלגות הרדיקליות לא יתנו את הבית לעבוד, ע"ב הודיע, כי ביד חזקה ידכא כל חפץ להשביה עבודת הפרלמנט. זאת אומרת, כי יהאמיץ לתקן תקנות חרשות בסדרי הבית, אשר האכרנה את ידי הצירים, לבלתי יתעללו בפרלמנט, לבל יוכלו אנשים אחרים לבטל את כל הפרלמנט מעבודתו. המפלגות הקיצוניות הרגזנה והמתנות עומדות מרחוק, לדעת דבר מי יקום.

מכוכה באשכנז. סער בצלוחית של מים כן יש לקרוא לריב ע"ד משפט הירושה, שקם באשכנז. ישנה מדינה באשכנז, ליפה-דטמולד, שגדלה אינו עולה על גרל מחוז בגליציה. שטחה 1215 ק"מ מרובעים ומספר יושביה מאה וארבעים אלף. הנסיך המושל שם הוא שומה ולבית אכיו אין בנים אחרים. בשמו משל ע"פ פשרה קרובו הגראף ארנסט לבית ליפה-ביסטרפלד. הוא מה עתה וכונו לאופולד עלה על כסאו בהסכמת כל יושבי הארץ וועד המדינה, ובעיני הקיסר דע הדבר, כי גיסו בעל אחותו אדולף לבית שאומבורג-ליפה רוצה למלוך, כי גם הוא קרוב לנסיך השומה ויבקשו וימצאו פסול במשפחת ליפה-ביסטרפלד, כי אבותיו לא נזהרו לשאת נשים דוקא ממשפחת נסיכים מושלים כנהוג. כאשר הודיע לאופולד את הקיסר על אדות מות אכיו, ענהו הקיסר בנערה, כי לא יתנהו למלוך, כי משפט המלוכה שלו לא התברר עדיין. דברי הקיסר אלה העירו קצף גדול עליו בכל ארצות אשכנז, כי הכל — אף המפלגות הנאמנות לקיסר ולמלוכתו — נוכחו, כי לא בצדק

ואולם כמשך הזמן ההרבו. עמל מנהלנו החל להוציא פרח... אך — הה! — שרם הוציא זממו אל הפעל עלתה נשמתו למדומים... מה מאד שמחו אויבנו מבית ומחוץ על שברנו! קץ בא לחלום הציונים! באה מפלתם! כן הגידו בקהל כהרועת נצחון ויריעו ויצהלו. אולם שגו. רוח הרצל ז"ל הנשאר בתוכנו נתן לנו עז והעצמות, ומספר חברינו הלך וגדל ולמורת רוח מתנגדינו צעדנו הלאה הלאה, עד אשר עלה בידינו אחרי עמל שנים אחדות, להשיג את הרשיון מאת ממשלות אירופה, לשוב לכונן מדינת יהודים בארץ אבותינו. ועתה עם ד', חזקו ונתחזקו, שישו ושמחו ביום הזה, כי יום שמחות הוא, חגוהו חג-עולם. יום "שיבת ציון" לא יעבור מתוך היהודים וזכרו לא יסוף מורעם. שינו דכרי בלכביכס. את האלקים יראו ואת מצותיו שמרו!

העם הריעו בקריאת הירד ומחיתא כפיים, ולחקת המנגנים נגנו את ההימנון העברי, ואנה"צ ירו שלש יריות (Salven) ולקול היריה הקיצות... שמעו נא רבותי. חלמא טבא חזאי, באו נא דכני אונגריא ופתרו לי חלומי. שמואל צבי ווייס.

בצלמים ובתמונות הקתוליים. החלש לשום לב לדבר. —
 עלה על שלחן המועצות דבר מנוי מורה דת יהודית בנמנו-
 יום, הפרנסים נתנו עיניהם בה' דור בולווא, צעיר מלומד,
 פרגנו מוטחה, הורני, בקי בספרותנו העברית ויהודי
 לאמי נאמן, שבבר הראה חבתו לעמנו וללשון עבר,
 בהורות עברית חנם זה זמן רב לבל הרוצה ללמוד.
 הגנו מברכים את ראשי קהלתנו לבחורה הזאת.

טורקא. חסידיו בעלו בעירנו קבלו עליהם
 בפקידת רבם, שלא יתפללו עם הציונים במנין אחד
 ובבר קרה כמה פעמים שנכנסו ציונים בניהם של
 החסידים לקלוני שלהם בשעת הפלתם ויעזב בעל
 התפלה את העמוד ויגמרו את תפלתם כ"א לעצמו.
 בהשבת הזה אומרים החסידים ליסר את הציונים עד
 שישבו מדרגם הרעה, כלומר מציונותם או יותר נכון
 כי יעלימו ציונותם ויאמרו בפיהם: איננו ציונים. את
 הדבר הזה הם דורשים מהציונים, רק למען ימלאו
 מעט מזעיר את פקודת רבם, אשר חזקה עליהם,
 לבער אחרי הציונים בהקלוני, אף אם יבא הדבר לירי
 הכאות וגם לא יחתו מפני המאסר. החסידים כנראה
 אינם בכירי רוח גדולים כ"כ עד שיקבלו עליהם את
 המאסר בעד קצונות רבם ואומרים להפטר את
 הציונים. והציונים מצדם אינם רוצים להכחיש ציונותם
 מפני מראית עין ולהיות "מורגים ציונים" כ"א
 ציונים גלויים לעין כל.

וואסקאוויץ. מיום שנוסדה פה האגודה "ציון"
 היתה חרשה בעיר. תחת אשר עד כה התעסקו בני
 עירנו רק בעניני חוץ, בעניני השרפות ושממת הכספים
 והפוליטיקה החיצונה, שמו עתה את לבם לעניני פנים
 לשאלת היהדות והציונות, כלומר להתקומם בציונים
 ולהציק להם. אך הציונים נצחו את המציקים. ולאחרונה
 הצליחו לקנות את כל "גראץ" הגדול ולהפיצו בעיר.
 והיו כאשר החלו בני עירנו לקרא בתולדתנו והיו
 כלם חכמי היסטוריא. ובמצאם, כי אחרי חרבן עירנו
 קמו חכמינו וישמו את לבם אל התורה ויאמרו גם
 הם לעשות כמותם. ובהגיע השרפה בעירנו רובו
 יושביה נשארו ערום ובחסר כל, ויקימו אנשי הערב
 ויקראו עצרה וישמיעו על השקלים ויקבצו נדבות
 ויקנו — גוילים וכתבי ספרי תורה ובחג הסוכות הזה
 נשלמו פיתנו אותם ברב פאר והדר אל בני המדרש
 השונים ושמת התורה הניעה בחג הזה למרום
 פסגתה: הזקנים שהיו לשכרה והצעירים רקדו ובל
 העיר הומה וסוערת... אך אין אצלנו שמחה בלי
 קמטה. בין השמחים נמצאו אחרים, שעליצותם
 הנפרזה העבירתם על דעתם ובאשר קצה נפשם
 בזמירות ונגינות הכשרות התאוה תאוה גם לזמרה
 מרפה, כלומר לשירת "התקוה". אך בין כל הקהל הקרוש
 הזה לא נמצא אף אחד שידע את השיר הזה על פה.
 אז עמד על רגליו אחד מהקראים ויקרא: "הלא יש
 לנו ציונים בעירנו ואים עתה בעת הצר? יקומו נא
 ויזמרו לפנינו!" נטפל להם ציוני צעיר אחד ובעד
 חמשה ליסר יין מבר להם את "תקוה" וישר את
 שיר ציון על ארמת נבר... בין כך ובין כך התרונן
 ר' משולם שמיין מיינו וירדש בחזקה לסתום את פי
 המשוורד, לבל ישמא בהבל פיו את המקום הקדוש.
 אך חבריו לא הודו לו והיו מבוכה ומהומה בבית
 והשמחה נשבתה. המשורר בלה את שירתו, אך יינו
 לא נתן לו עד היום הזה.

וחריצות האומן המנוסה והחרוץ מוצא את לחמו
 ברוח ובכבוד בכל מקום שהוא. הוד החרוזה אינה
 נזקקת אחר גמר הנסיון לבסוף דק לסנור ולאבנים,
 והפרנסה מצויה. ואם אמנם בעלי המלאכה במדינתנו
 המה במדרגה פחותה מזו של הסוחרים הבינונים
 וחייהם חיי צער, אין האומנות אשמה בזה, כי אם
 המנהג הרע הנהוג במדינתנו, ללמד אמנות דוקא
 נערים אטומי המח, שאין להם בשרון כלל, שבאמת
 לא יצליחו לשום מלאכה (בעוד שנערים בעלי כשרון
 מכלים בהבל ימיהם) ואינה יכולים ללמוד המלאכה
 על בריה, עד שאינם ראויים כלל להקרא בשם אמן.
 אולם נכו נא והקדישו למלאכה נער בן-דעת ואשר
 רבש לו הלמודים הכללים הנחוצים לכל בן תרבות
 ונוכחה לדעת, אם לא יצליח באמנות יותר מבחירה.
 שלמה שמיד.

מהעולם הציוני

עמל הרצל ז"ל. הסופר ה. מינץ כותב ב"נפ"פ"
 ע"ד השתדלות הרצל אצל הגראף בילוב, קנצלר
 ממלכת אשכנז, לקנות לבי אל הרעיון הציוני. שתי
 פעמים דבר אתו הרצל, כראשונה בירושלם ובאחרונה
 בברלין ובילוב לא אבה להסכים לו. בילוב העומד
 בראש שמת התגרמנות כל יושבי אשכנז, המהאמץ
 להפוך ביד חזקה ובחמה שפוכה את הפולנים לאשכנזים,
 לא יכול להסכים ליסד מדינה יהודית ובחודר להשיב
 יהודים לפלשתינא, כי אז בעל כרחם ישונו גם היהודים
 להיות עם ותשוב שאלת היהודים להתעורר באשכנז.
 בעת שאין פתרון אף לשאלת הפולנים. בילוב הצטרק
 לפני הרצל, כי לדעתו ילכו לא"י רק אביונים, אבל
 העשירים ישארו זה ובאביונים המחכים לתמיכה אין
 ליסד מדינה.
אונגראד. בענין אונגראד נעשה שנוי רב הערך
 באנגליא. השר רוזונסמן, שהיה נציב מושבה
 אפריקה המזרחית ושהתנגד עד כה בכל העצמות
 עזו למסירת חלק מן הארץ ליד יהודים, חזר עתה
 מדעתו והוא מסכים למסור את החלק גואם-נגישו
 ליהודים. הארץ הזאת היא ממבחר ארצות אפריקה,
 אין אדמה פוריה ממתה, האקלים מכריא, שבמים
 פראים אין שם. היהודים ישבו שם בשלום תחת יד
 מושל יהודי, שיהיה בנפך לנציב אנגליא במזרח אפריקה.
 ועל ידי הישוב הזה יתכוננו היהודים כרבות הימים
 לרשת גם את פלשתינא וטוריא הרומית, מים סוף
 עד נהר פרת ולהמשיך שם את הקולטורה הקדמונה,
 שנפסקה כאשר קבלו יושבי הארץ את אמנות מחמד.
 בן כתב רוזונסמן אל חבר הועד הפועל הציוני
 גדינבאום בלנדון. — חבר התירים ילכו לאפריקה
 בסוף החדש הזה.

הונינו אותם, כי חמסנו את הונם, כי נצלנו את ארצם
 ונקבץ את כל עשרה. ומקצת בהניהם ישתמשו
 בעוננו זה ובטעות עמם, להשיאנו בעיניהם ולהעיר
 עלינו חמה וקצף. התמימים ידמו, כי יביאו בזה
 תועלת לכנסית דתם. אלו היתה לנו ארץ מיוחדת
 וממשלה מיוחדת, אז בלי ספק תקנו לנו מחוקקינו
 הקנות וחקים, לעצור בעד משוכת הלוקסום, האוכל
 את לשדנו. ממשלות אוסטריא ורוסיא הן לא יתקנו
 לנו חקים מיוחדים ותקנות מיוחדות, שאין צרך בהם
 לעמים אחרים. בענינים הנוגעים רק לנו הגנו בצאן
 בלי רועה. לאבותינו במלכות פולין לא היתה ממלכה
 ולא שרים, לא פרלמנט ולא נשיאים רק רשות היתה
 להם להתאסף ביום ירוד אחד ולהועץ על צרכי הצבור
 וגם הם מצאו צרך נחוץ, לגזור גזרות נגד המותרות
 המשחיתות. אז היתה יד הרבנים תקיפה וגם רשות
 היתה להם לענוש וגם ליסר ולהלקות. על בן ידעו,
 שאחריות כל תקלה עליהם ויתקנו תקנות נגד הלוקסום.
 היום אין יד הרבנים תקיפה, אין בידם לגזור ולהקין,
 כי דבריהם אינם נשמעים. ובראותם שאין בח בידם
 להברית את העם לטוב, ימנעו גם להוכיח באמרי
 פיהם ויעלימו עיניהם מכמה מכשולים. אבל למה
 נחשה אנחנו! יש לנו חברות ברשיון הממשלה והרשות
 ביד החברות לתקן להן תקנות בטוב בעיניהן וככל
 אשר תמצאנה לנחוץ. הלא בירנו לתקן לנו תקנות גם
 נגד הלוקסום. אחרי שהתעורר הדבר, אל נא נחמיצנו.
 נתקן בכל חברה ציונית, להגזר מכגדים יקרים,
 מעורות יקרות, מכלי זהב וכסף, מהוצאות יתרות
 בסעודות אירוסין ונשואין, מכלי בית יקרים ואם
 אפשר, גם מהקמרת טבק. זה יהיה מעשה לאמי טוב.
 אם אין אנו לנו מי לנו. מי יתקן לנו תקנות ומי
 יפנה מכשול מדרך עמנו, אם לא החברות הציוניות?

המסחר והמלאכה.

רכים המה עתה בני הנעורים, העוזבים את בית
 הוריהם מדוחק ועוני, לבקש להם איזה מעמד בחיים.
 אבל אי-הסדר וחסרון שמה קבועה, השוררים בכל
 מעשנו, נפגש גם פה. הצעירים, היוצאים מרשות
 אבותיהם — וגם אלה האבות המוציאים את בניהם
 מרשותם מרעתם — לא יחושו עתידות למו לדאוג
 לאחריתם, רק כשביל להקל מרחם ומשאם מעל אבותיהם
 לפי שעה הם יוצאים. וע"כ לא יעיניו היטב בעזבם
 את בית הוריהם, איזה מקצוע הוא תכלותו, לפי
 כשרון כל נער ונער. במעט כלם יסתפקו בהשקפה
 שטחית, לבחור למו את הקל שבמקצועות. ויען כי
 המסחר נוח ויפה מאמנות למראית עין וגם מכבד את
 בעליו יותר מהמלאכה וממציא את הצטרבותם בעין
 יפה להמוצלחים, לכן יבחרו צעירנו בו. ראשית דרכם
 היא להיות עוזרים בבתי מסחר, ושם מתחילות תקיפות
 שונות בימי חייהם: ימי עליה, ימי עמידה וימי ירידה.
 ימי העליה עולים ומשתלשלים בסדר: ממשרת קמן
 לגדול, משבר מצער לשכר מסוים, ממתחנך לבעל-
 נסיון. בהגיעם הלום יתמו ימי העליה ותחתיהם יבואו
 ימי העמידה, ואחריהם ימי הירידה המרים בלענה.
 כבוא בעל-הנסיון לכלל אשה ובנים מתחלת שאלת
 הפרנסה לנקר במחז, כמו בכל מח יהודי, משכרתו,
 שהוא מקבל, אינה מספקת למחיתו, לבלבל אשה ובנים,
 ולבונן מסחר גדול לעצמו, ביד הנסיון הטובה עליו,
 אין לו די כסף, ומסחרים קטנים, המתקיימים על
 קרדיט בלבד ועומדים כל ימיהם בנם, לא יחסרו גם
 בלעזו. ע"כ מתרבה הפרולטרואט בין הסוחרים המנוסים
 מיום ליום. — המסחר דורש שני הנאים: כסף ונסיון.
 שני אלה המה היסודות שהמסחר עומד עליהם,
 והראשון עקר וקודם במעלה, כי בלעדי הכסף לא
 יכון המסחר, והנסיון בלי כסף אינו מועיל כלום והוא
 כחבמה המסכן שהיא בזויה, וע"כ צצים ונובלים
 מסחרים חדשים לבקרים, בבוקר יפרחו, ולערב ימולו,
 מפני שהיחוד הכספי יחסר להם. ומה שאין אנו
 מרגישים בהעדרם, מפני שאין אדם רואה ומרגיש את
 ההעדר והשלילה. והמסחרים, המחזיקים מעמד ימים
 רבים, להם באמת יסוד פינאנצי חזק, ואולם שונה
 היא המלאכה. לה אין כסף רב דרוש, כי אם נסיון

מכתבים מארץ ישראל

ירושלם. כבוד השר הגדול רשיד ביא עפנדי
 פחת ירושלם והסניבות, בא לעירנו ונתקבל בכבוד
 גדול מאד מאת כל יושבי עירנו. — ביום כ"א אלול,
 יום עלות השולמן עבד-אל חמיד האן יר"ה על בסא
 מלכותו, באו כל גדולי ושרי ממשלתנו וראשי הדתות,
 להניש ברכתם לפני הפחה ומכני עמנו באו הרב
 הגאון מוה"ר יעקב שאול אלישר, חכם באשי וראשון
 לציון ובנו הרב מוה"ר חיים אלישר, רה"ג ר' ליב
 דיין, מערת האשכנזים ומוה"ר ליב דובניאז, ז"ד
 לעווינטין, מנהל הבאנק הציוני בפאלסטינא, אנטעבי,
 ד"ר מאזיא, מענדיל קרעמער, מושא נבון עפנדי וא.
 ספיר ונתקבלו בכבוד גדול. — בבית הרב הגאון
 מוה"ר שמואל סלאנט הי"ו התאספו שני בתי הדינים,
 פרושים וחסידים ויחליטו, כי אסוד לשום איש לסדר
 קדושין בלי רשות ב"ד. סבת החלטה זו הוא מעשה
 שקרה, כי אשה אחת, אשר לה בעל בחו"ל חשקה
 נפשה פה באיש והנשא לו. — בעירנו ובבית-לחם
 נתפשו אנשים, אשר זיפו מטבעות של הממשלה גם

מכתבים מערי המדינה

קראקא. (ישיבת מועצות הקהלה) הועד,
 שנוסד פה, לעזור את היהודים, הנמלטים הנה מן
 הצבא הרוסי מפחד המלחמה, הגיש בקשה אל ראשי
 הקהלה, להשתתף בעול ההוצאות. החלש לתת מקופת
 הקהלה שלש מאות בהר. הבקשה, לתת מיד מאה
 בהר, נדחתה ע"פ ה' א. מרגליות, למען לא תטיל
 הקהלה בזה מעליה את העול. — הרב ד"ר יהושע
 תון פנה בבקשה אל מועצות החנוך המקומית, להטיל
 חובה על הסטודנטים היהודים ללמוד עברית. כאשר
 נשאלה על זאת מועצת החנוך למדינה בלבוב, ענתה,
 שיש לשאול את פי ראשי הקהלה בקראקא. ראשי
 הקהלה החליטו איפא, להסכים להרב ולהטיל את
 החובה על התלמידים. — הפרנס סיני פעלץ התרעם
 על המנהג הנהוג בנגמניות, ללמד את הסטודנטים
 היהודים דת בחררי הדת של הקתולים, המקושטים

אחרי ל"ה שנה פרסמה הממשלה את דבר הנדבה ותודיע. כי מן הכסף (היהודי) הזה לא יהנו רק רומנים גמורים. למשפט הפרעות בקישיניב. ביום 2 לח' התברר משפט קאכערין. שנאשם ברציחת בולובין. ומשפט פוקשא ופירוזשקוב, שנאשמי בעון פצעם פצעים אנושים את בת בולובין. כל הנאשמים יצאו זכאים. מרמינסקו, שנאשם בעון רצחו את השמש של כיהכ"ג הצילאווי, ר' שמואל אורמאן, שהתאמץ להגן בעד ספרי רתורת. נקה מכל ענש.

משפט הומל. על אדות הפרעות בהומל, שהיו ביום ערב ראש השנה תרס"ב, יתחיל המשפט באמצע החדש הזה. מספר הנאשמים מאה, מחציתם נוצרים ומחציתם יהודים. היהודים נאשמים בעון התקוממם נגד אנשי הצבא, שעזרו את הרוצחים ואת הנזלנים. חמש מאות עדים נקראו להעד.

נסיון להעליל עלילת-דם. בקאמעניצעס בכיהם נמצאה נערה נוצרית בת י"ז שנה יזחוטתה ביער ורמה הורק. בין המוצאים את הנערה היה אכר בן כ"ב שנה, מלוסמי שמו. הוא העיר, כי אחרי שהנערה נשחטה והדם איננו, בודאי יהודים שחטוה לצרכי דתם. נוצרי לא היה עושה כן. קרא האכר. החייד נפל על מלוסמי עצמו ויתפשוהו ואחרי שלשה ימים הודה בביר, כי הוא הרוצח.

חייב בית טאויסיג. הפירמא הגדולה והמפוארה של האחים טאויסיג בוויין, בעלי בתי חרשת של ארג פשתן וצמר נפון, במלה. חמשים שנה התקיימה הפירמא היהודית הזאת ותהי נחשבת לאחת מבתי החרשת החשובות בממלכה ובימים האחרונים נפלה פלאים ורגלי האחים מעדו. אחד האחים, אָטאָ. ברח ויקח אתו סך שבע מאות אלף כתר ואחיו וויקטור טרף נפשו בכפו. שני מיליון כתר חסידים בעסק. חרבן בית טאויסיג העיר רעש גדול בעולם המסחר באוסטריא.

הריגת יהודי באונגריה. להעשיר היהודי ר' אפרים לאנדא באנגליא פלך מ"מיוש היו דין ודברים עם אצרים על אדות חלמת שדה. האכרים ארכו לו בשדה ויהרגוהו בקרדום. ר' אפרים לאנדא היה נריב גדול.

סודות מן החרר. האנטיסמיט גרענאריג, שכנודע יצא מתוך האגודה הנוצרית-סוציאליט. בה זותו את הר"ר לואיגר, נלה סוד, כי במחנה הנוצרים-סוציאליים הכל מתגונה והולך, ימי שלטונם בוויין הם שלשלת נבלות ושעוריות, אשר לו ננלו לא היתה המפלגה מתקימת אף שנה אחת, אבל כל איש ירא לעצמו והסודות נשמרים. המפלגה הזאת תמות עם מות לואיגר.

היהדות הארתודקסית באונגריא. ראש הקהלה הארתודקסית בשאלגאי-מאריאן השיא את בתו לכמר קתולי, שעזב את משמרת כהנתו, אבל לא התגר. באונגריא מותרים ע"פ החוק נשואים כאלה. ישנם אמנם קהלות ארתודקסיות, שאין להן עדיין ראשי קהל כאלה; אבל המצב מתפתח במהירות רבה מאד והיהדות הולכת וכלה ח"ו באונגריא. והארתודקסים האלה החרימו את הציונות, מפני שהיא בעיניהם פרוצה ביותר ולשום בראשם ראש קהל כזה — מותר, זאת אינה פריצות.

בענין דרייפוס. בפאריז נגמרה החקירה והדרישה בדבר ארבעת חברי ראשי המטות של הצבא, שהטילו בהם חשד שזיפו את פינקסי הרשימות. עתה נודע בכרוז, כי בסך חמשה ועשרים אלף פראנק, שנמחק שם המקבלם בפנקס, שכרו הגנרלים עדי שקר נגד דרייפוס במשפט רן. עתה רגלים לדבר בטול המשפט.

„מוצרט הצעיר“ זהו השם, הנתן עתה פה לילד עברי בן י' שנים בבלרדן. „ליטל דרבסקין“ הוא בן יהודי, רוסי מורה מוויקה, יודע עברית ומשכיל מהדור הבינוני. בהיות הנער בן ו' שנים כבר החל לכתב קומפוזיציות, שנרפסו באלפי עקסמפלרים ויקנו להן את כב הקהל. לפני ימים אחדים נערך באולם הזמרה „אלקסנדרה הל“ קונצרט מוקדש כלו לקומפוזיציותיו, ומוצרט הצעיר היה גם המנצח על האורקסטור הגדול. הבית היה מלא והילד הצטיין גם כמחבר גם כמנצח. כל גדולי העתונים פה מקדישים לו מאמרים שלמים ומנבאים עתידות גדולות לכשרונו המוזיקלי. (הצפירה)

ארכיוו יהודי בשביל יהודי אשכנז. אגודת המהרות באשכנז. עם לשכות יבני ברית אמרו ליסד אוצר כתבים עתיקים של קהלות היהודים באשכנז.

תלאות הנודרים. ממשלת אשכנז, שלא נלאתה להרבות באותות חכה ובחנופה לממשלת רוסיא בימי הרשעים סיפאיגין ופלעהווע, עושה תועבות בדבר נודרי היהודים, שאינן יפות מתועבות רוסיא. חברות הספינות האשכנזיות מתחרות עם חברות הספינות האנגליות, שהורידו את המחיר. למען תוכלנה החברות האשכנזיות עמוד, נזרה ממשלת אשכנז נזרות רעות על הנודרים. כל גולה, שאינה נוסע לאמריקא ככרטיס אשכנזי, יושב ע"י שוטרים אל מעבר לגבול רוסיא, גם אם יש בידו כסף וכרטיס אניה. סמוך לגבול יש לחברות האשכנזיות סוכנים, המוכרים כרטיסים וכל גולה מוכר לקנות מידם כרטיס ביוקר. החברות היהודיות כבר הישתדלו אצל הממשלה, לבטל את הגזרה ועמלם לדין. לכן ישימו נא הגולים אל לבם, כי ברצותם לנסוע דרך אשכנז, עליהם לקנות כרטיס אניה אשכנזי ולא יוכלו להשתמש בכרטיס אנגלי הנקנה בזול. וכבר הרימו נס החברות האנגליות את המחיר.

חברת יק"א באספתה האחרונה החליטה. ליסד על חשבונה לשכת מודעין לנודרים, שתעמד תחת השגחתה. — כמו כן החליטה, להקציע סכום מסוים למוכת הפועלים ההוככים במל מאפס עבורה בווארשא ובלודז. (הצפירה)

„אנחנו והם“. כמה התעמקו סופרים עברים ידועים במליצה הזאת ויעמלו להסביר, כמה צילים הם — הנכיים — עלינו בכמה מעלות. גרא נא פעם את ההכרל מבחינה הזאת: אנחנו לא נמנענו מעולם מקנות צרכי דתנו, כמו אתרונים, לולבים, הרסים. סכך, שופרות מיד נוצרים וספרי תנ"ך ותלמוד מרפוסים נוצרים ועוד אחרים. הציונים מתנגדים לקנית אתרוני היונים לא מהבחינה הדתית, כי אם מהבחינה הלאומית והסוציאליט. והם? ידוע צערו של רום מעלתו הקסרית הערצהרצונ פראנץ פרדיננד, העתיד לשכת על כסא מלכות אוסטריא, על אשר יקנו קתילים צרכי דתם מיד יהודים. וכמושב ועד המדינה בלבוב הכיאו עתה הציר פאָטאָמֶשקאָ וחבריו מחאה נלויה נגד המנהג לקנות צרכי דת הקתולית מיד יהודים. אנחנו והם — אין צורך בנקודת רבות.

משפט-קדום. הכל יודעים, כי סבת העניות בגליציא היא חסר חרשת המעשה, אלו הרבו כעלי ההון פה להקים פבּריקאות, או באו חיים חדשים לארץ וכמה אובדי עצות ונמונים ביאוש היו הנפכים לאנשים עליונים ומאושרים. אבל לחרשת המעשה דרוש, מלכד ההון, הרצון הטוב והאמץ והמתינות מצד המיסדים. נס בטול המשפט הקדום מצד הקונים, כי כל דבר הנעשה בגליציא (בפרט ע"י יהודים) הוא רע. זוהי דבת שוא ורעיון רשע. שאלו נא למשל את בעלות בתינו, את עקרות הבית: באיזו ציקאריע הן משתמשות. אחת תענה של פלוני הנוצרי ואחת של פלוני הנוצרי מחוץ לארץ, שיש להם הכשרים על סחורתם מרבנים כי אין בה שומן חזיר אבל רק אחת מאקף תענה, כי היא משתמשת בציקאריא פאסט וויטמאיר עם ספיר מטארנוב, כי משפט קדום להן. כי כל הנעשה ע"י יהודים בגליציא גרוע ואין לו ימעם יהודי, אף על פי שהציקאריא הזאת זכתה כבר לכמה אותות כבוד בתערוכות ולתהלות ע"י מומחים, ופרופסורים העידו על מוב חמרה ומלאכתה, שאינה נופלת כלום מציקאריע של חוץ לארץ, אף שהוא עשויה ע"י יהודים וכבר התפשטה בכל העולם. הלא החובה על כל יהודי, לבכר אותה על אחרת וביותר יען שבעים כתי אבות יהודים מוצאים בעבודתה את לחמם.

בטול מס הנזרות והבשר. כנודע ישלמו היהודים ברוסיא לממשלה מס מיוחד מנרות של שבת ומבשר כשר והממשלה משלמת בחלק מהכסף הזה ל"רב הרשמי" המנהל את ספרי המטריקא ולשוחטים. להרב התורני המ"ץ מכרחות הקהלות לשלם מכיסן. והכסף אשר ישאר מן המס תוציא הממשלה לכל צרכי העיר, כמו לרצוף את הרחובות. עתה עלתה הצעה אצל המניסטרוים הפנימי, לבטל את מס היהודים ולהטיל מס אחר על הקהלות על יסוד הצרם והישר.

רשעת רומניא. בשנת 1869 נדבו האחים היהודים עמנואל ויצחק הלל מנזח מאה אלף פראנק לבית הספר הגבוה, לתמוד בזה ידי תלמידים ההולכים לחוץ לארץ, להשתלם בלמודים. ל"ה שנה שתקה הממשלה, לא נתנה תודה לנדיבים ולא הוציאה מחשבתם אל הפעל. עתה

המכונה וכל הכלים, אשר יזפו בהם המטבעות, נמצאו בידם. — בא מאמר השולמן שיתנו סך מאה וחמשים אלף גרוש לתקון קבר שמואל הנביא ולעשות שמה בתים לאורחים. הכסף הזה יהנו מאוצר הממשלה. האסור ליהודים להשתקע בא"י עומד בתקפו. ויש רשות להם רק לסייר את הארץ משך שלשה חדשים ורא יותר. הפחה החדש התחיל להשגיח על זה השנתה מעולה. בבוא יהודים בחוץ לארץ ליפו יקחו מידם את תעודות מטעם וכאשר יעברו ג' חדשים יחפשו אחריהם וישלחום מן הארץ. מענדיל קרעמער.

מכרוב ומרחוק.

בשביל הבורחים מרוסיא. אחרי שקרו מקרים רבים, ששוטרים תפשו כוהדים יהודים וימסרום ליד רודפיהם, שדנום למיתה אחרי יסורים קשים, השתדלו הצירים היהודים מועד המדינה בגליציא אצל הנציב גראף פאָטאָצקי והוא הבטיחם. שלא ישיבום עוד. וכשיבית ועד המדינה התאונן הציר הפולני סמאפינסקי על השערוריה, כי ישרי אוסטריה ושוטריה עוברים על חקי הארץ, למען עשות נחת רוח לרוסיא. הצעתו קובלה פה אחר, למסור את הדבר ליד ועד המשפטים.

רשעת רוסיא. אף שהמניסטור החדש הכנים רזח חדשה בממשלה, עוד רוח פלעהווע בקרב נציבי המדינות, כי הנציבים התמנו עוד ע"פ שמת פלעהווע ורוחו בקרבם. בקיוב צוה הנציב קליינלס, לגרש את היהודים היושבים שם בעיר פנימה ולהחזירם אל הפורו פודול. בווארשא התפריץ ריב בין פועלים ובין אנשי צבא. מיד בא גרוד אנשי צבא למקום המעשה, לעשות נקמה בפועלים, אנשי הצבא ירו אל העם „באוויר“ באופן שלא נזק איש והפועלים נפוצו וישבו אל ביתם. על זאת קצף הנציב משערטמוב על ירותם באוויר. בפעם אחרת — כן צוה הנציב — ידעו אנשי הצבא, לירות בלי חמלה. למען יפלו רבים מן העם חללים. זוהי חכמת הממשלה של עברי פלעהווע.

מציאת אוצר באפריקה הדרומית. בטרם כבשו האנגלים את פריטוריא, עיר ממשלת טראנסוואל. ננוו מושלי הארץ את אוצר ארצם בככר שמש ועזוב. האנשים, שעסקו בנגיזה נהרגו במלחמה ואתם נקבר סודם. עתה חפרו אנשים אחדים בממוטות שונים ואחד מהם מצא את האוצר, יששה מיליון כתר. לממשלת אנגליא נורע הרבר ותקח את האוצר לעצמה.

עוד אסון באמריקה. במדינת מיסורי באמריקה הצפונית נתקלומסע אנשים עם מסע של משא. הלוקומוטיוו נדחה בחזקה אל תוך העגלה הראשונה, ל"ג איש נהרגו ושלשים איש נמחצו.

לעזרת הגולים. תלאות הגולים היהודים הדלים דרך אשכנז אין לתאר. ממשלת פרוסיא עשתה פנוניא עם כעלי הספינות האשכנזיות, לקחת מיד הגולים העניים פי שלש מאשר ישלמו בנסעם דרך אנגליא, דניא, הולנד או בלגיא ואחרי שנים הנוסעים מרוסיא דרך הארצות האלה מכרחים לעבור בגבול אשכנז, תכוף אותם הפוליציא הפרוסית, לקנות כרטיסים אשכנזים ביקר ואם לא — תמסרם ביד רודפיהם. ומלכד הצרות מצד הממשלה יארבו פוכנים נבלים וחומסים על הגולים התמימים לנזול מידם את כל שארית הונם, שנשאר בידם ממכירת כלי ביתם. והגולים האלה אינם מעטים, לא פחות ממאה אלף יהודים יגלו בכל שנה מרוסיא, רומניא, גליציא ואונגריא, (בחמשים אלף מרוסיא, כעשרים אלף מגליציא, כעשרת אלפים מרומניא יגלו לאמריקה וכעשרים אכף לארצות אחרות). צעקת האמללים האלה עלתה עד לשמים, באו מים עד נפש. יהודי אשכנז לא יכלו עוד להתעלם. חברת העזרה של יהודי אשכנז קבלה על עצמה לפקח על הגולים, לריב ריבם, לנהלם בעצה ובכסף ולהצילם מיד לוחציהם. החברה הזאת תהיה מרכז לכל ענין הנדירה וכל הצריך לעצה בדבר נדירתו יפנה אליה ויושע.

לתכלית זאת שלחו איש בקי בשפת עבר, לסכוב ככל הקהלות וכחפשי אחרי פנקסים ישנים ואחרי כתבים עתיקים להעתיקם ולצלמם.

ואתא השוחט ושחט לתורא לפני שבועות אחרים היר מעשה בביה"ד לענשים בוין. פקידה אחר, ששמש בקהלה קטנה בתור רב, מורה ושו"ב ביהד, עמד לדין והשופט קראוהו פעמים אחרות בלעג. זיע שוחטו כאשר נגמר הדין והרב הנאשם יצא לחפשי. בקש זה מאת השופט. שיתן לו רשות לדבר עוד דברים אחרים. בהשיגו רשות אמר: אני רב ליהודים, מורה ליכדים ושוחט דק לשורים.

משדה הספרות והמדעים

ידיעות הטבע ודרכי הרפואה הטבעית

מאת יעקב אריה גראססבערנער, רופא חולים בכשרלדן-פאנקאו.

(המשך)

בטרם אדבר על תרופות מחלות הלב או המכתן על פי שטת הרפואה הטבעית, אקדים הקדמה קטנה.

ראש סמי התרופות האלאפאמיות (כשם „אלאפאמי“ תקרא שטת הרפואה הישנה הנהוגה, להוציא את שטת הרפואה הטבעית ואת שטת הרפואה ההאמאפאמית), אשר ינתן היום במצות הרופאים כמעט לכל חולה לב, הוא צמח-הארס, הנקרא ברומית *Digitalis purpurea*, ובאשכנזית „ראטהער פינג-געהרוט“, הנחמד מאד למראה בעליו הירוקים הגדולים והארוכים, אשר דמות ביצים להם, ובפרחיו היפים האדומים, אשר דמות פעמונים להם (מקום גדולו כיערות אשכנז התיכונה). הצמח הזה ינתן (על פי הרופאים) לחולי הלב גם ברמות אבק, גם ברמות שקוי במשקל מצער מאד. אמנם אין לבחור, כי פעמים רבות (אך לא בכל פעם) גדול כח הדיגיטאליס, לעורר את הלב החלש והאנוש, לעבוד ביתר עז, ובזאת ירוח להחולה, ואף אם כבר צבתה בטנו, ילכו מימיה הלוד וחסור (כי הלב פועל גם על הכליות) עד אשר ישלה החולה את נפשו לחשוב, כי כאמת ישועתו קרובה לבא. אך שמחתו עדי רגע. כי כמעט שיחדל החולה לבלוע מן הסם הזה עד שתשוב מחלת לבו ותולדותיה להראות בבהחלה, ופעמים עוד ביתר שאת, והחולה ירפה ויחלש מיום ליום. ואם יאריך לבלוע את הדיגיטאליס ימים רבים, מלבד שאו יחדל הסם הזה לעורר את עבודת הלב, אף אם יבלע ממנו עד חמשה גראמים אבק כמעט-לעת (כאשר העיד הפרופסור האשכנזי שמרימפעל בספרו הגדול „לעהרבוך דער שפעציעללען פאטאלאניע אונד טהעראפיע“ הוצאה 1900, ח"ר) עוד יקצר את ימיו, בהרעילו את רמו. על דעתי דמיון הדיגיטאליס בנושך המלות מעות לאדם בשעת דחקו ברבית גדולה, כמעט רגע יעזר על ירו הלוה. אך כבוא היום לשלם את נשיו, וירדו תקצר לשלמו, והנושה יבא לקחת את כל אשר לו, או יראו עיניו בידו, כי אך להותו הועיל אותו הנושה הנגשך. בן גם הדיגיטאליס. בהחלה יראה פעמים רבות בתרופה נפלאה, אשר אין כמוה לטובה, וכאחריו בצפוני יפריש. וגם בגלל הדבר הזה גדולה מאד דעתו, יען אשר אם יבלע ממנו האדם מעט מעט ימים רבים, אז הצטרפה מנתו הקטנות לחשבון גדול ופועלות על האדם במנה אחת גדולה. לכן יקרה לעתים, כי חולי לב, אשר הברת פניהם לא הענה כם, כי מחלתם כבדה מאד, ימותו בפתע פתאום כשבתם בביתם, בלבתם בדרך או בכואם בית הרופא, כאשר בעיני ראיתי פעמים אחדות. הפרופסור לעווין מברלין קורא בצדק (כספרו) „דיע נעבענווירקונגען דער ארצניימיטטעל“ את הדיגיטאליס בשם „חרב פייוה“ — ואולם לאשרנו ולנחמתנו יש לנו שתי רפואות הטבע, העולות על כל סמי

תרופות חולי הלב, אשר תחת השמש. מהן חזיתי נפלאות גדולות, אשר לא כתובות בכל ספרי הרופאים, אם לא נלותה קדחת אל מחלת הלב, אם לא צבתה עוד כמון החולה, ואם עוד בח בו לרדת יום מעל מטתו ולהתהלך מעט בבית או בחוץ. שמות שתי הרפואות הנפלאות האלה הם: מעוט שתית משקים (אף מים, חלב ודומם בכלל) ורכוי נשימת אויר מהור יומם ולילה ביער, יומם בחוץ. באור השמש, ובלילה בחדר, שחלונותיו פתוחים ואשר חרר לו יומם אור השמש. אמנם גם בכל ספרי חכמי הרופאים הגדולים, נזכרות שתי אלה, אבל רק „כלאחר יד“, יען כי אך הדיגיטאליס עזם ומשגכם ביום צרת החולה.

באמרי „מעוט משקים“ אין עם לבני ליעץ את חולה הלב, כי יענה בצמא נפשו. חלילה לי מעשות זאת! אם יצמא החולה ישבור צמאו במים או בחלב. מגמת פני רק ליעץ אורו, כי יבחר כמחיה (דיאט), אשר לא תעורר צמא. כי אם ירבה חולה הלב להרות את נפשו במשקים וברומים, אז יגדיל ויכבד את עבודת לבו. בי בל-עומת שהרבה שפעת הנוזלים אשר בצנוריו הרם, כן תרבה וכן תגדל עבודת הלב להכוץ ולהתמודד חליפות ביגיעה גדולה, לזרם מקרבו את שפעת הנוזלים, ולשוב לאספס אל תוכו, כאשר הזכרתי למעלה, וכל-עומת שתמעט מדה הנוזלים אשר כדם, כן תגל עבודת הלב, והדברים עתיקים. מלבד זאת ינזר החולה משהית קאווע ומהע, קאקוי ושקאלארדע ומשקים משכרים, כי כל אלה מעידים ומעוררים ומרגיזים את העצבים. (החומר המעורר הנמצא בקאפע שמו „Cofein“, ואשר בתוך הטע „Thein“, ואשר בקאקוי ובשקאלארדע — העשויה מקאקוי — „Theobromin“, ובמשקים משכרים „Alkohol“). כמו כן ינזר ממאכלים המלוחים הרבה או המבושמים אף מעמ, ומרוב סוקער, וממאכלים החמים מאד, וממאכלים חריפים, כמו גבינה ישנה (גבינה חדשה בת יום או יומים או שלשה ימים, העשויה מחלב חמוצה עבה, אותה יאכל), חזרת, צנון וחרדל וכו', כי כל אלה מעוררים צמא. גם מאכלים הקשים להתעכל אל יאכל, כמו בשר ישן, ברבשאות, רוב שומן, ועוגות ודיסות העשויות בשומן או בשמן, ומאכלים המנפחים את הקבה ואת המעים, כמו רוב לחם, לחם חם ביום האפותו, קמניות ישנות, שנתבשלו בקליפתן וכמהן. גם לא יאכל החולה לשו בע, כי אם למלא נפשו כי ירעב. לכן טוב טוב לו לאכל חמש פעמים ביום אכילות בלתי גסות מאשר יאכל שלש פעמים ביום אכילה גסה. לא אוכל לפרוט כזה את כל האוכלים, אשר לא יאכל ואת כל האוכלים אשר יאכל, את כל הדברים, אשר לא יעשה, ואת כל הדברים, אשר יעשה חולה הלב, כי עצמו מספר. לכן אך מעט מהרבה הזכרתי ואוכיד במאמרי הזה, למען יהיו לו דברי אלה לעינים על דרכו, ואם בעל נפש משכלת הוא, מבשרי יחזה מה טוב לו ומה רע לו.

(סוף יבא).

הטפוס היהודי. בימים האחרונים הסכימו כל האנתרופולוגים, כי כל הגזעים ובעלי גוני העור השונים מגזע אחד הם ותכונתם השונה וגון העור, כשרונם ובערותם לא נחלו מאבותיהם, כי אם מתנאי ארצם ומיהר הסבות החיצוניות המשפיעים על האדם ועל כל יצור. המקום והזמן והנאי חיים מיוחדים יכולים להפוך גם בושם שחורים לאריות לבנים ואריות לשחורים. אם נמצא לומר, כי האדם הראשון שחור היה אז די לצאצאיו להתגלגל לגליל ידוע ברוסיה להתהפך ללבנים. במערב רוסיה בין נהר ניעמען ובין נהר דניעפר, במרוצתם העליון, בעמק רוקמנא, שם כל יצור אורגני, בני אדם, בעלי חיים ואילנות נוטה לצבע לבן. יש שם איפא דבר מה, באדמה, במים או באויר, הצובע את הכל לבן, בלומר שאינו נוהן לשום דבר לקבל צבע כהה והבל נשאר לבן. יש אמנם דעה, כי מקור כל הגזע הלבן של בני

האדם הוא בעמק הגדול ההוא ברוסיה. גם תבנית הקרקע המיוחדת של השחורים או של הלבנים באמת אינה מיוחדת לשחורים לבד או ללבנים לבד, כי כבר ניכח, כי שתי התבניות נמצאות בין הלבנים ובין השחורים במדה שוה. האנטיסמיטים רגילים להציג שני הפכים: אריות וסמיטים והנכסיון הורה כבר באופן מכריח, כי הטפוס, שנתנו לאריות, נמצא דוקא בעמים, שהם מכני שם לרברי הכל והטפוס השמי נמצא בעמים אריות שלמים. היהודים, אשר ברבע היהודים בקראקא מצוינים בטפוס הידוע של היהודים והיהודים בקראקא עצמה, היושבים זה אינו דורות בפנים העיר ומתנהגים כשכניהם, קבלו מהרה באופן מבהיל את הטפוס הארתי ואין מכירם עוד וכן אי אפשר להכיר בין יהודים בעלי אחוזות גדולות בגליציה ובין האצילים הפולנים.

סמן נכר לבני שם הוא לרברי הכר החטם העקום. ואמנם בהמונית, שנמצאו בארמת מצרים מימי המלכים הקדמונים, אשר בהן מצוירים בני ישראל הקדמונים, נמצא את החטם העקום המצוין את היהודי הפולני והנה לתמהוננו הערכים במדבר ערב, שהם כלי שום ספק סמיטים מהורים. אין להם כלל חטם עקום, כי אם חטם ישר כבני אירופה. משמברלאין אומר ומחליט, כי היהודים הם אחי החתים, שמשלו לפנים בסוריה. זהו ע"פ הכרל כל הרוצה לשקר ירחיק עדותו, כי מן החתים לא ידענו עד כה מאומה, כי את בתניהם, שנמצאו באדמתם, לא יכלו לקרוא. והנה עתה הצליח חכם מצוין לקרוא את כתב החתים וייבית, כי לשון החתים היא מלשונות האינדוגרמנים בלשונות אירופה וקרובה לשפת ארמניא. ע"פ זה החתים הם אריות ובצוירים שמצאו במצרים נמצא בכל צורת איש חתי חטם עקום. ולפי זה החטם העקום אינו שייך לטפוס היהודי, כי אם לטפוס האריות.

תענך ומנידו. שתי הערים החשובות בעמק יזרעאל, שבא זכרן פעמים רבות במקרא, נגלו כחרבותיהן לחופרים נוצרים. מלאכתנו נעשה ע"י אחרים. הזה אות, כי עושים אנו רצונו של מקום? כנודע שכחה האקדמיה הוויינית את הפרופסור סעלין לארץ ישראל. לחפור באדמה ולחפש אחרי קדמוניות. הוא הצליח מאד בעבודתו וכבר גמר אותה ויודיע תוצאותיה. שנים עשר לוחות חמר חרותים מצא סעלין בחרבות ארמון עשתר-ישור בתענך. שנים מן הלוחות המה מכתבים מן אמן-חזיר מלך מנידו אל עשתר-ישור מלך תענך. מן המכתבים נראה ברור, כי מלך מניד שלם מס למלך תענך. מתחת לארמון נמצאו קברים וכתוך הארמון כמה, שעליה הקריבו מלכי כנען זבחי מתים מן הבמה יורדות מעלות אל מערת הקברים. כתוך אבני הבנין נמצא שלד עצמות אדם. הוא הקרבן, שהקריבו בשעת הבנין. אוצר שלם של בלי נשק, כלי שרת, ספות, עששיות, עדיים וחומות נמצא. גם צלם דמות עשתרות אלהי צידונים. בקבר אשה וחמשה ילדים (שכפי ההשערה נהרגו יחד כאסון) נמצא עדי זהב. — שמעא עבד ירבעם. בן חרות בכתב עברי הקדמון על חותם של אבן ישפה, שנמצא תחת חרות העיר מגידו בעמק יזרעאל כא"י בשנה הזאת. האבן נמצאת עתה כמוזיאום של השלטון כמונסטנינופול. באמצע הכתב חרותה צורת אריה מתהלך. גם מצבות ומזבחות, אתים וחניתות. במזרח החרבה נמצא שריד חומה, אשר עביה כש"ז אמה.

תבת נח וספינות זמננו. המלחמה על היס בין רוסיה ויפן גרמה לכוני אניות, להתכונן כתבנית בנין התכה מנקודת המצב של חכמת בנין האניות בזמננו. העתון האמריקני „The American Shipping“, המיוחד לספנים, כותב: „יכמה אומנים בוני ספינות מומחים נכחו, כי תבת נח, כפי שהיא מתוארה בתורה, היתה ספינה מצוינה וכטוחה עד פני המים. כעשר השנים האחרונות התאמצו בוני ספינות, לקחת דהם את תבת נח למופת ולעשות כמתכנתה. כימי המאה הי"ז לסה"נ בנה פטר יאנון, איש הולנדי, ספינה כתבנית התכה במדותיה ובצורתה. שלש מאות אמה ארך התכה דומות אל 480 רגל, חמשים אמה רחב דומים אל 80 רגל, שלשים אמה קומה — 48 רגל. התכה הבילה לפי מדותיה 11413 טונות (הטון לערך אדף קילוגרם) בחלל כזה נכנסו ברוח 244 מיני בעלי חיים, לפי מחלמות

חיים בירנבוים. מארשים. ליפטישא קארפער. פלאווא. ראזווארוב.

אנחנו מברכים את מר יצחק שמירלער לארוסיו עם בת מר שאול יעקב ניימאן מטארנוב. חבריו.

הגני מברך מעומק לבי בברכת מו"ט את רעי מר אלי' וואקס ברישא לארוסיו עם בת ר' ליבוש וואלד מטארנוב. מענדיל רימער.

הגני מברך את רעי מר אלי' וואקס לארוסיו עם בת ר' ליבוש וואלד מטארנוב. אלימלך צוקער. בביהמ"ד של ר' ישראל מייזלש בקראקא נדבו בעת קריאת התורה בש"ת סך שלשה בתרים לקפה הלאמית.

גבינה שווייצית כשרה.

הגני מונר גבינה שווייצית (שווייצערקאז) כשרה 1/2 עמנטאלער וגם קראיער-קעזע טוב ויפה מאד, נחמד למראה וטוב למאכל במחיר זול, והגני שולח ע"י פאסט או ע"י באהן, והגני מוכן להשיב לכל שואלי דבר הכומ"י

Jakob Bernstein

Schweizer-Käse, Producten & Öl-Export Munkacs (Ungarn).

אחרתי לבוא. ספור מאת צבי אלעזר טעללער לכוב תרס"ה. אקטאו קמן 50 עמוד.

זכרון ציון או אכן כוחן. ערקלערונגען איבער דער ציוניסטישער אידעע, נאכגעוויזען פון פיעלע גמרות און מדרשים און פון אנדערע הייליגע ספרים. פון י. ל. קארעמץ. ווילנא תרס"ד. 58 1/16 עמוד.

Hebrew Union College Annual Editor in Chief Efraim Frisch, Cincinnati 1904, 479 S. octav. ע"ד. הרבה — ע"ד. ספר נכבד-המכיל חמור ספרותי הרבה — ע"ד. ספר נכבד-המכיל חמור ספרותי הרבה — ע"ד. ספר נכבד-המכיל חמור ספרותי הרבה — ע"ד. ספר נכבד-המכיל חמור ספרותי הרבה — ע"ד.

Deutsch-hebräisches Wörterbuch von Dr. M. Margel Požega עשר עשר «Judendorn» חוברות ער ערך

ארגו מכתבים.

ש"ץ: אם פגע מ"ב בכבוד עורך-המצפה מתוך תאוה נקמה נפרוה, נתנה: בדיכני — לא נענה, לא נעשה את המצפה לקנין איש פרטי, להלאות את הקוראים בענין זה להם. המצפה לא נוסד לשם כבוד איש. בטוחים אנו, שלא כתב זאת מיב מתוך ישוב הדעת, ועתה הוא מתחרט על זה. אך אם בהוועלש"י לא מצא מ"ב זכות אחרת, להמצפה דק מה שהיא מפרסם את הציונות המדינית, הרי דבריו מופרכים לא רק ע"י סופרים גדולים ממנו, שהדימו את ערך המצפה כתור עתון מעיל לעם ומשעשע קוראיו מעל כל העתונים העכרים, כי אם גם ע"י עצמו, מה שלא יוכל להכחיש... פערלשטיין; אהרן פוישט קראקא; המחיר 80 הלר. — לחשוואלים ע"ד "הדור": האדרס: יוסף-פישער קראקא.

בפון. מעטים המה ספינות גדולות כאלה אף בזמן הזה. לחברת הספינות האמבורג-אמריקה ישנן עתה עשר ספינות גדולות כאלה. הזקנה מהן נבנתה בשנת 1896. הגדולות ככל הספינות בזמן האחרון ארוכות אמנם מן התבה, אבל כרחקן אינן דומות לה. הנה אינן רחבות, למען תמהרנה לשוט, אבל התבה לא היתה צריכה למחר לשוט. כי אם להיות מושבה על פני המים בטוח.

ספרים חדשים שבאו אל בית המערכת.

קרית ספר, קבוצת ספרים עתיקים וחדשים, עם מבואים והערות מחכמי ישראל עם תמונותיהם. יו"ל ע"י נ. ש. ליבאוויש ווא. ח. ראזענבערג. נומר 1: „דברי אחיקר החכם" ניו-יורק, תרס"ה. 48 1/16 עמוד. מנחת יהודה, כאור אנדות רבה בר בר חנה. חלק ראשון. מאת יהודה צבי געלבארד ביאולאווין. מונקאטש תרס"ד. אקטאו קמן ס"ד עמוד. אמרי דעת. (כולל הקורות א) על זמן חבור התרגומים של בתובים, (ב) על דרכי כל המתרגמים של תנ"ך כבאורם את המקראות, (ג) על אופני וסבות הטעויות, שנפלו בתרגומים וגם הנהגות והערות שונות. מאת הרה"ג ר' שמואל וואלדבערג אב"ד ביארוסלאו. קראקא תרס"ד. אקטאו 100 עמוד. ר' אברהם בר"ש אבולאפיא. חייו, שמתו והלך נפשו, מאת ד"ר ע. גינציג. קראקא תרס"ד. אקטאו 34 עמוד.

מלון אשכנזי-עברי.

מכיל את כל אוצר המלים האשכנזי ותרגום כל מלה בעברית. המלים העבריות לקוחות מכל ספודתנו העתיקה והחדשה. המחבר השתמש בכל החדושים, שהתחדשו בשפתנו בעת האחרונה ומה שחסר עוד השלים ע"פ לשון אשור, סוריה וערב. מחיר כל חוברת חצי הכתר.

נערך ע"י הד"ר מ. מארגעל ויוצא לאור בחוברות ע"י המו"ס ל. קליין בפאזענא.

L. KLEIN, Buchhandlung, Požega (Slavonien).

גימנאזיום עברי.

זו יקצינו התלמידים לקח טוץ צונקרא, ט"ס ופוקקיס ציחד עם כל הלמודים, אשר ילמדו צגונציות אשר להונעסלה ויחונכו צדתנו זלמונתנו הקדושה הנוקרה לנו. ובסוף השנה יקצלו הנוודות, אשר יסו צערכן לכל דבר להעורו הגונציות אשר להונעסלה. לנאכלים כשרים צזול ולהשגחה ונעולה ידאג הרצ ראש ציה"ס. גם פולנית ילמדו סס.

האדרסה: Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)

Passendes Geschenk

für **בר מצוה** und jede Gelegenheit.

Rococo-Remontoir-Uhr mit hebr. Zifferbl. genau laut Illustr., Metallgehäuse (Alt Silber imit.) mit schönen plastischen Figuren und genau gehendem »Roskopf« Werke Preis fl. 6.

Versand gegen Baar oder Nachnahme, Umtausch gestattet oder Geld retour.

Kapellner & Holzer

KRAKAU, Dietelsgasse 68/2.

Illustr. Preiscurante gratis nnd franco Agenten werden gesucht.

מ. פרייליך

ק. ק. אויסשליסליך פאטענטירט ספעציאליסט אין באנדאוש-פאך פיר ברוכלידענדע

בעזיטצער דעם הערענדיפלעקט דער „סאָציעטע" היגעניסיע אין פאדוא לעמבערג גראָדעצקא 85.

העררן מ. פרייליך ספעציאליסט פיר ברוכלידענדע, אויסשל. ערצייער פאן ק. ק. פאטענט באנדאושען אין לעמבערג.

פאן דען איינבמען אונד אויפריכטיגסטען נעפיהלען מיינעם הערצענס פעדאנלאסט שפרעכע איך איהנען היעמיט עפפנטליך מיינען פערבינדליכסטען דאנק פיר דיא וואונדערבארע רעמטונג מיינעם פאן אייניגען הערפארראנערען ערצמען, אָהנע לעבענס-נעפערהליכע אָפעראציען אויפגעבענען לעבענס, אויס. — נאכדעם איך איבער אנראשה דעם העררן דיר. ס. מ. ע. ט. ה. אין יאסלא אין איהרע אנשטאט אים האלבטארטען צושטאנד דע אננעקאמען בין, האבען זיא עם דורך איהרע נאטורדיילמעטהאטע אהנע אָפעראציען אונד מעדיקאמענטע דאצו געבראכט. מיך בינען 10 מינוטען פאן מיינעם שווערען ליידען שמערצלאו צו בעפרייען, אונד קאנן איך דאהער אוים איינענער ערפאהרונג נור זיא אלס דען אייניגען ספעציאליסטען אין דיעזעם פאבע יעדען ברוכלידענדען צום וואָהלע זיינער נעזונדיהייט מיט פאללשער געוויסענהאשטיגקייט אנעמפפעהלען.

לעמבערג דען 4 יענער 1908. 12-1 Louis Aloyse Lorentz Dampfsägebeamter in Jasło geb. Paris.

דיא ריזע פאן האמבורג נאך אמעריקה קאסטעט מיט אונזערעם בעריהמען

דאפפעלשוויבען-פאסטדאמפפערן נור 118 קראנען " שנעלדאמפפערן 130 " עקספרעסדאמפפער 166 "

נאָהערע אויפקלאָרונגען ערשיילט בערייטווילליגסט

FALCK & Co., Hamburg, Amerikahaus.

Hotel Wiedeński

Krakau, Methgasse 9.

דאס אללגעמיין בעקאנטע יודישע האטעל דעס ר' טובי' טייטעל בויס, איזט אין יודיש ארט האדאקסען קרייזען יעהר בעליעבט, עס ווירד געזוכט וועגען דער בעקוועמען לאקאליטעטען, גוטער קיכע בילליגער פרייזען אונד טייערסטער בעדיענונג.

Damenröcke

zu 60 u. 65 Kreuzer

versendet gegen Nachnahme

KARL ŠVANDA

Kunstweber

in Borownitz (Mähren).

Nicht convenirendes wird zurückgenommen und der Betrag rückerstattet.

למוכרת נצה

מאספת הרבנים, שהיתה פה קראקא בקיץ תרס"ג נמצאים ת"י להמכר בזול גדול המונות גדולות וגם קטנות היינו:

המונה גדולה בגדלה וברחבה 48/64cm. א 50 העללער.

המונה קטנה כמו אנזיכטסקארטע א 4 העל. והקונה מהן לכה"פ בעד סך 8 בתרים אהן לו 20% ראבאט.

המונות לרונמא — מוסמערזענדונג — לא ישולח רק נגד מעות קדימה.

Dawid Heidenfeld

Kraków, Ulica Bożego Ciała 1.

J. B. Rappaport

Dąbrowa b. Tarnów.

גראס מעטה-ברויערייא

געגרינדעט אים יאהרע 1878.

עמפפיהלט זיין פאבריקאט, וועלכעס גוט בעקאנט איזט, מיט אללער בילליגסטען פרייזען אללערלייא סארטען א. צ.:

שטארקע עט זיסען מעטה איינפאך אונד דאפעלמעטה, קאפאווישען וויא מאליאט, ווישניאק, זאוויע אויך אלטע כושעללען מעטה מיט דען נאמען

Stary polski trunek.

אויך האניג אונד וואקס.

Hotel Soudres

Krakau, Stradom

Inhaber SALOMON WASSERLAUF

גדעסטעס האטעל דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאווירט, שעהנע ציממען, גוטע קיכע, שטרענג בשר, פיר זאממער-סעזאן שעהנען גארמען איינגעריכטעט. פיר פרעמדע געסטע, וועלכע ערציען בדויכען בעסטענס געאייגענטע. עמפפיהלען צו בילליגסטען פרייזען.

Wyd.: | Naftali Hof. | S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze.

ער איז ערשינען דאס דריטע העפט

„די יודישע צוקונפט“

א הודש-זשורנאל פאר לעבען ליטעראטור און וויסענשאפט. רעדאקטאר: ד"ר י. ווארטסמאן.

- 1 אינהאלט: 1. בבלה (שמריבען) - י. וואלין.
- 2 ווי אוי זאלען מיר קאלאניזירען? - נ. מירקין.
- 3 אין שווערע צייטען (עדיכט) - ל. יפה.
- 4 נתימל און זיין ווייב (עריילונג) - ד. ראשאווסקי.
- 5 רי יודישע קאלאניזאציע - דר. נאסני.
- 6 די נאכט (עדיכט) - ליש.
- 7 דר. פרי. אפעהיימער. - א. פערלמאן.
- 8 איין האספיטאל - מולטאטולי.
- 9 יודען אין דער נייער רוסישער ליטעראטור - מ. לעווין.
- 10 עקאנאמיע און אידעאלאגיע - א. ש. זאקס.
- 11 יודישע הראניק - דער יודישער-הראניקער.

אבאנאמענטס-פרייז:

8 קר. א יאהר, 4 קר. א האלב יאהר, 2 קר. א פירטעל יאהר.

יעהרליכע אבאנענטען, וואס שיקען איין 8 קראנען, בעקומען אויסער „די יודישע צוקונפט“ א גאנץ יאהר, א וואונדערבארע פרעמיע, דאס פראכטפאלע בוך (337 זיימען שייך, אילוסטרירט, געבוירען פראכטפאל) געזאמלטע ליעדער פון „מארים ראזענפעלד“. — אדרעס:

»Die jüd. Zukunft« (M. Ehrlich) Dietelsgasse 59, Krakau (Galizien).

אגענטען ווערען געזוכט. — פראכע העפט ווערט נישט געשיקט.

Rzeczywiście najlepszym ze wszystkich dotychczas do prania bielizny iniane i bawełnianej używanych środków jak mydło, soda, proszek etc. jest Schicht'a nowo wynaleziony

Ekstrakt do prania i namaczania Marka „Pochwała gospodyń“

Zalety:

1. Skróca do połowy czas potrzebny do prania.
2. Zmniejsza robotę do czwartej części.
3. Używanie sody staje się zbytecznym.
4. Bielizna jest czystsza.
5. Jest dla rąk jakoteż dla bielizny zupełnie nieszkodliwy zaco ręczy podpisana firma.
6. Jest tańszy przez swą nadzwyczajną wydatność od wszystkich innych środków do prania.

Po jednej próbie okazuje się powyższy ekstrakt dla każdej gospodyni i praczki niezbędnym.

Wszędzie do nabycia.

קאנצערט-גראממאפאן אונד פאנארראף!

רועיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכעטעס ספעציאלהייז צו בעזיעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאפאן, מיט 5 פלאטטען גראמט, נור 40 55 פארצינדליכער פאנאגראף, מיט 6 וואלצען גראמט, נור 8.90 55 פרייזקראנטע גראמט אונד פראנק. ערסטעס ספעציאלהייז פאן עכטען גראממא-פאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען דעטאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau. (in Krakau: Grodgasse 71).

— 30% בילליגער אלס איבעראלל. —

G. L. Grajower Krakau, Krakauergasse Nr. 16

im Hof (vis a vis A. Faust)

עמפיהלט זיינע רייכהאלטיג אססארטירטע

שוהוואארענהאנדלונג

צו בילליגסטען פרייזען.

גדייכצייטיג עמפעהלע איד מיין ענגראה-לאגער פאי דעדר-לארע אונד קאנזערווירונגס-מישטעל פיר פיינערע שוה-וואארען ווי: שווראף, פראגרעס עט"צ. 50% בילליגער אלס איבעראלל.

— 30% בילליגער אלס איבעראלל. —

איבערצייגט אייך
אינמאל, דאס דיא
טינטעניסארטען דער
יודישען פאבריק
(געגרינדעט 1832)
רעם
A. I. REISCHER
WIEN, 2/3 Rembrandstr. 34.
דען אנדערען פאבריקאנטען ניכט נאכשמעהען אונד פערלאנגט נור יודישע ערצייגונג.

ביז 1000 קר. מאנאטליך
איך אלס (געבענערדער) קאנן יעדערמאן לייכט, עהרליך אונד אהנע קאסטען פערדיענען. זענדען זיא זאפארט איהרע אדרעססע אן Steinhausen & Co. Karlsruhe (Baden).

M. GALITZER KRAKAU
Dietelsgasse 41. Grünwald's Haus

הויפט-ניעדערלאגע זעממטליכער אר-טיקעל אויף דעם געביעטע דער אפטיק, חירורגיע עלעקטראמעכניק, קאסטעטיק אונד באנדאזשמיטעל. ברובקאנדרע פיר ביידע געשלאכטער עט קינדער אין בעסטער, סאלידעסטער אויספיהרונג.

4 וואכען פראבע-צייט
סערווערע אן יעדערמאן מיינען נייען האבארמיגע זינגערמאשינע (מאדעלל 1804) מיט זעממטליכעם צוגעהער & קאסטען אונד פינפעהריגער שריפטליכער נאראטיע אום נור 30 fl. אונד נעהמע דיא זעלבע רעטור פאלס ניכט טארעללאן פונקטאירען זאלטע פערזאנר פר נאכנאהמע, אָרעד פארהייניג זענדונג דעם בעטראגעס.

Nähmaschinen-Versandhaus
ARNOLD FALLEK
Podgórze, Ringplatz 10.

ניכט **10.000**
קראנען
אכער פיעלע קראנען ערשפארען זי, ווען זי דען פרייז-קוראנט פאן דער פירמא
Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60
Uhrmacher & Juwelier
פערלאנגען, דער איהנען פראנקא אונד גראמט צוגעזענדעט ווירד.

עפירעפסי
לחלי-הנפילה ר"ל לשבץ (קראמפף) ולטחלות יצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד לזה ויקבלו בחנם פראנקא ע"י
Privil. Schwanen-Apothek
Frankfurt a. M.